№ 139 Київ. Вівторок, 21 іюня (4 липня) 1911 р.

Ціна окремого № 3 коп. № 139

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМИЧНА і ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК ШОСТИЙ

Адреса редакції і контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6,
ВІЛЯ ЗОЛОТИХ ВОРІТ
Телефон редакції 1458.
ТЕЛЕФОН ДРУКАРНІ 1069.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1911

на 1 рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6.	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Передплат. на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 к., або по 1 карб. на протязі перш. шости місяців.
Ціна „Ради" за кордон: на рік 11 р., (27 крон 94 гелери на австрійську валюту). на 1/2 року—5 р. 50 к. на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Коли закорд. читачі передплачують газету через почтамти, то платять за газету по ціні встановленій для передплатників в Росії.
Передплата приймається тільки з 1-го числа кожн. місяця.
ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ 30 КОП.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

Авторі рукописів повинні подавати своє призвіще і адресу. Редакція може скорочувати і зміняти статті; більші статті, до друку негодящі, переховуються в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакція не листується.

Просять авторів додержуватись правопису „Ради".

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОПОВІСТОК:

За рядок петіту попереду тексту, або за його місце, платиться по 20 коп.

За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз, при умові друкування не менше 3-х раз.

Пора поновити передплату на друге півріччя!

СЕМ'Я НЕЗАБУТНЬОГО
Роберта Робертовича ЯКУБОВСЬКОГО
з великим жалем сповіщає рідних та друзів о його смерті, яка наступила після довгої і тяжкої хвороби 18 Іюня ц. р.

На пів року
з 1-го іюля і до кінця року газета **„РАДА"**
коштує **3 руб. 25 коп.**

Дві великих срібних медалі на виставці у Ростові н/Д. у 1910 році одержали існуючі з 1891 року **„Южно-Русскіе" заводи** оцету, політурн і лаку, олії для паливa, фабрика синьки для білизни та берлинської лазурі.
бв. **Ф. Г. ЗЕЙФЕРТА**
наступник Б. Р. Конарський. Київ, Татарська № 1 власний дім, тел. 25-37. Цінники даром. Потребит. і сельсько-господар. Т-вам особлива знижка. Потрібні статечні представники по всіх містах. 40-265-14

В УКРАЇНСЬКІЙ КНИГАРНІ
Київ, Безаківська № 8.
ПРОДАЄТЬСЯ КНИЖКА
ОПОВІДАННЯ
Василя Стефаника.
З ПОРТРЕТОМ АВТОРА. В книзі уміщено такі оповідання: Ангел, Сама самиська, Сон, Басараби, Озимина, Злодій, Синя книжечка, Виводили з села, Стратився, В корчмі, Лесева фамілія, Побожна, Вечірня година, Майстер, Мамин синок, Катруся, Портрет, Давнина, Вістуни, Май, Палій, Смерть, Кленові листки, Похорон, Такий панок, Осінь, Шкода, Новина, Камінний хрест, Засідання, З міста йдучи, Святий вечір, Діти, Підпис, Лан, Лист. Ціна 70 коп., на кращому папері 85 коп. р.-439-15

Всім нашим передплатникам, навіть тим, що передплатять газету на місяць може бути висланий **за доплату 6 карб.** (з пересилкою)
Словник Української мови.
Зібраний редакцією журн. „Кіевская Старина" і виданий під редакцією і з доповненнями **Б. ГРІНЧЕНКА.** В 4-х великих томах. В книгарнях продається він по 8 карб. без пересилки. Словник цей одержав премію ім. Костомарова від Російської Академії Наук. 00-286-37

Д-р Черняк В. Житомір., 16. Прийом 9—12 та 5—8, жінки 1—2. Пранці (сіф.), вен., мочепол. (спец. гоїння звужень), пол. розст. Усі спец. методи гоїння. Є ліжка в окр. помешк. 322-357

В ОДЕСІ
передплачувати „РАДУ" на таких же умовах, як і в конторі газети, можна **в Українській книгарні** (Ніжинська № 53), та в Українській винно-гастрономичній крамниці **К. Т. Литвиненко** (Садова вул. № 19).

В Нікольську-Усурійському
передплачувати **„Раду"** на таких-же умовах, як і в конторі газети, можна у **С. В. Ніженецького,** мануфактур. торгівля.

Повні **комплекти** українського журнала
Нова громада
За рік 1906. (12 книжок).
Продаються по 3 р. 50 к.
З пересилкою.
Київ, Українська книгарня Безаківська № 8.
рок.-366-28

І-ша ЗУБНА лікарня.
Прорізна 10. ПРИ ЛІКАРНІ ХИРУРГ.

Потрібую кімнату
в інтелігентній укр. сем'ї НА ІЮЛЬ місяць з здоровим харчем. Адрес в Ред. „Ради" для Білоскурського.

Контору й редакцію газети „Рада" переведено в нове помешкання в тім же будинкові на другий поверх.

З поля „високої політики."

Знов пішли чутки про близьку одставку П. А. Столипіна. В газетних кругах вважається за певний факт, що незабаром д. Столипін буде змушений податись в одставку й передати портфель премьера комусь иншому. Кому? По одній версії—Коковцеву, по другій—Горемикінові, по третій—Стішинському.

Безумовно, в цих чутках є крихта правдоподібности. Політичний курс д. Столипіна не дав того, що обіцяв—заспокоєння, хоч губернатори доносять, що всюди настало заспокоєння, хоча керманичі всіх міністерств запевняють, що все йде гаразд—проте кожен бачить, що до повного заспокоєння нам ще далеко.

Навпаки, де в чому становище країни тепер далеко гірше, ніж раніше. І цікаво, що це помічається не в якій-небудь иншій сфері, а тільки в сфері політичній—цеб то як-раз там, де діяльність д. Столипіна мала проявитись найширше. Річ у тім, що гостро-націоналистична політика премьера починає будити в недержавних націях Росії центробіжні тенденції. Щоб не казали казенні патріоти, а для всіх безсторонніх людей ясно, що до останнього часу ніякого инородческого сепаратизму в Росії не було. Кожна з російських національностей могла мріяти про кращі умови для свого істнування й розвитку, але, разом з тим, було ясно, що всім укупі буде далеко краще, ніж кожній нарізно.

Національна політика д. Столипіна змінила це становище на гірше. Недержавним національностям за останній короткий період нанесено більше тяжких образ, ніж за десятки попередніх років. І число цих образ, рівно, як і їх болючість, раз-у-раз зростає. Звичайна річ, що незадоволеність сучасним курсом внутрішнього життя поширюється навіть серед тих національностей, які зпокон-віку визначались особливою лояльністю. Приклад: німці й чехи на Правобережній Україні. При бажанні число цих прикладів можна збільшити до величезних розмірів.

Не зважаючи на цей очевидний для всіх негативний наслідок нового курсу, д. Столипін, як повідомляють, має на думці натягнути струну ще сильніше. Пишуть, що в засіданні ради міністрів, яке має відбутись 4 іюля, д. Столипін виступить з цілою низкою нових домагань, звернених до „націоналізації" російського життя. Тепер д. Столипін вже не хоче обмежуватись сферою політичною: він має на думці послідовно провести націоналистичний прінціп і через всю економичну політику уряду. Але те, що в сфері внутрішньої політики досягається за допомогою наказів і циркулярів, у сфері економичній здійснюється не так лехко. Гроші не мають національности—й з цією істиною доводиться рахуватись.

На цім ґрунті вже виникли де які суперечки між премьером та иншими членами кабінета. Міністерство фінансів, як відомо, теж не дуже прихильно ставиться до инородців, але й воно повстає проти безоглядної націоналізації економики. У цій сфері мимоволі доводиться рахуватись з істнуючими обставинами, й де-хто ще пам'ятає, як сумно кінчались усі дотеперішні спроби націоналізувати російське торговельно-промислове життя. Ще цими днями товариш міністра внутрішніх справ Крижановський, *в інтересах торговлі,* мусів дозволити євреям-купцям приїздити на тюменський ярмарок. Ог і ілюстрація до того, як лехко „націоналізувати" економичне життя такої ріжноплеменної держави, як Росія.

З другого боку, земські вибори також не дають права сподіватись якого-небудь особливого тріумфа для національної політики. Націоналисти працюють „не щадя живота", але з того все щось нічого не виходить. І сам представник уряду д. Гербель, як ми вже писали, мусів признати, що на виборах пройдуть *і представники опозіції,* і представники націоналистів. Признання досить невеселе.

Все це дає змогу політичним ворогам і супротивникам Столипіна—а їх так багато!—підкопуватись під нього з певними шансами на успіх. І можливо, що ми справді напередодні важних змін у внутрішній політиці Росії.

„За український маслак".

Справа з земством на Правобережній Україні стала приводом для поздинку між двома громадськими групами, які претендують на верховодство в нашому краї: з одного боку польські пани, з другого „русскіе землевладѣльцы". Одні вважають себе законними, історичними хазяевами в краю і виставляють свої „культурні" заслуги, другі—другі просто стоять на тому, що—чия сила, того й право. Але й ті й другі почувають, що все ж таки, хоч про людське око, треба свої егоїстичні групові інтереси прикрити якось „інтересами края". Ну, а коли річ іде про інтереси краю, инакше б сказати про інтереси української людности Правобережжя, то нам все таки цікаво послухати, як то польські пани й „русскіе землевладѣльцы" дбають за нас, та що вони розуміють під „інтересами краю".

На відомий лист гр. Красицького, про який була мова в статті нашого співробітника, д. Вороного (ч. 138 „Ради"), відповів статтею в „Кіевлянинѣ" один з лідерів рос. націоналистів, д. В. Шульгин.

Збити претензії польського панства на роль культуртрегерів України д. Шульгину зовсім неважко: українська історіографія давно вже довела, що польська або спольщена шляхта на Україні даремне вважає себе за піонерів цівілізації на „Диких полях", і д. Шульгину досить було навести для цього кілька історичних справок, що він і зробив, не називаючи, правда, джерел. Після цього, одкинувши „історію", д. Шульгин має змогу говорити з гр. Красицьким отверто, стоячи на реальному ґрунті свого „stanu posiadania", як щасливий переможець з подоланим супротивником.

Дій Шульгин просто заявляє своєму вельможному опонентові, що полякам він не вірить, хоч як би вони солодко під цей час не співали. Не вірить він, щоб поляки зріклися своєї постійної мрії про автономію Польші. Та за це д. Шульгин їх зовсім і не обвинувачує; хай, мовляв, марять про „ojczyznu", аби тільки своїх думок не переводили в життя. Нехай будуть добрими громадянами краю і дбають про краєві інтереси. Дбати про добро краю—це дійсно все, що вони, націоналисти, можуть вимагати од поляків, але ж, додає д. Шульгин, „за добро для краю ми зовсім не вважаємо діяльність в дусі польської Матиці, росповсюджування ідей, ніби наш край польська власність, а також любовне виховування мазепинства. За добро краю ми вважаємо: збільшення його матеріяльного багатства і виховання інтелігенції і мас народу в преданости й любови до спільної батьківщини й братерської спілки всіх руських віток... Одже все, що ми можемо вимагати од поляків, зводиться до цього: дайте спокій з автономією, не прищеплюйте польської культури в Південно-Західному краї, не підтримуйте мазепинських ідей і по змозі запомагайте матеріяльному добробутові краю".—Ясно і щиро.

Колись „руська людність краю являла темну масу без культурної верстви, вкраденої поляками"—тоді то й панувала над нею польська шляхта. „Руська людність" і досі темна; старання просвітити її національним самопізнанням і витворити власну інтелігенцію добродії Шульгини звуть „мазепинством" і воліють, щоб людність і на далі зоставалась темною, бо це ж тільки й забезпечує пануючу роль в краї теперішнім націоналистам з Шульгиними на чолі. Розуміється, всякі конкуренти для них небажані, і коли пощастило усунути польських панів, то не на те, щоб поступитись на їх користь хоч чим-небудь для прекрасних очей графа Красицького й К-о. І д. Шульгин може говорити польським культуртрегерам усю правду в вічі. В одному тільки обвинувачує д. Шульгин польських панів зовсім несправедливо: в потуранні українству („мазепинству" по його термінології). Досить пригадати відносини батьків теперішніх гр. Красицьких до „хлопоманства" 60-х років, досить пригадати, як вони писали доноси на Антоновича, на „Граматку" Куліша, як домагались знесення Шевченкової могили, як польські пани, що подали були адресу про прилучення Поділля до Польщи, мотивували це тим, що їм у Польщі буде безпечніше од хлопоманів, які ніби то готують нову Коліївщину; а сучасним зразком „прихильности" панів Красицьких до українства служить „Dziennik Kijowski" з його політикою. Не думаємо, щоб п. Шульгину було все це незвісно, і коли він на рахунок польських панів кладе ще й українство, то безперечно чинить їм велику несправедливість і кривду.

Ну, та це дарма! Уся суть справи в тому, що Правобережжя, ота „обітована країна, рай земний" шляхтичів старожитньої Польщи—занадто таки ласий шматочок, і коли панам Шульгиним і К-о усміхнулась надія прибрати до рук таку ласу здобич, то певно вони її не уступлять польському панству, хоч би воно мало в тисячу разів більше „культурних заслуг" і „законних прав" на верховодство в краї, ніж воно справді має. І поки дійсний законний володарь краю, який бороздив його своїм плугом сотні літ і в той же час боронив своїми грудьми од степового хижацтва та од непроханих „культуртрегерів" з заходу, які несли йому визиске рабство, доки цей господарь по справедливому вислову д. Шульгина ще—„темна маса без культурного класу", доти ріжне гайвороння, як от графи Красицькі та російські націоналисти змагаються за панування над ним. Ну, а що, як здавити ненависне „мазепинство" не вдасться? що як темна маса просвітиться національним самопізнанням та виховає власну інтелігенцію, яка справді боронитиме „інтереси краю", не зрікаючись „преданости й любови до спільної батьківщини і братерської спілки з усіма руськими вітками"? що тоді буде?—Тоді братерськи з'єднаються теперішні конкуренти, польські графи і російські націоналисти простягнуть собі руки так, як зараз' простягають взаїмно їхні родичі у Галичині, щоб здавити там українське національне відродження. Не бійтесь, пане Шульгин, „мазепинство", як ви звете, не менш страшне для графа Красицького, як і для вас. Не страшне воно тільки для того, хто дійсно дбає про „добро краю" і бачить це добро не в інтересах невеличкої купки „людей, выбившихся снизу на поверхность", як картинно говорите ви,—будь то традиційні obuwateli kraju чи новоспечені „русскіе землевладѣльцы",—але в інтересах отої многомилійонної темної маси українського мужицтва. Це про його матеріяльний добробут і культурний розвиток повинно дбати нове земство, а не про інтереси п. п. Красицьких і Шульгинів. Чи так буде, чи ні,—скоро побачимо

М. Жученко.

† Р. Якобовський.

18 іюня помер у Київі після тяжкої недуги місцевий і громадський діяч Роберт Робертович Якобовський.

Народився Р. Якобовський в Київі 9 іюня 1861 р., учився в київській реальній школі, а далі—в рижській політехниці. Скінчивши політехніку, небіжчик де-який час учителював у Кременчуці, в реальній школі, а далі переїхав до Київа, де за-

хопився громадською діяльністю. Тут він служив увесь час в одділі волжсько-камського банку головним бухгалтером та заступником товариша управителя. Разом з тим Р. Якобовський учителював в кількох київських середніх школах, а в комерційному інституті читав лекції по щотоводству.

Вкрай обтяжений службою, Роберт Робертович кожну вільну хвилину оддавав громадській та літературній діяльности.

Як свідомий українець, покійний Р. Якобовський брав поважну участь в житті київського українського громадянства.

З самого заснування покійної „Просвіти", Роберт Робертович був її членом; активну участь брав у київському українському клубі, як його фундатор і член ради старшин.

Покійний взагалі вважав за свій громадський обовязок належати до кожного українського товариства,— і справді мало не всі вони мали Роберта Робертовича в списках своїх членів.

На кожне горе і кожну радість української нації небіжчик щиро відгукувався своїм чулим серцем.

Роберт Робертович раз-у-раз пособляв людям в сутужному станови не тільки добрим словом, не тільки порадою, а й матеріяльною підмогою.

Це був філантроп, але один з тих, яких так мало на світі: його „ліва рука не знала, що робить права". Поміч йшла з любовію до людей багатого серця, од гуманої людини, яка не ганялася за популярністю.

Не чужий був небіжчик і українському письменству. Почавши з російських оповіданнів у колишній київській газеті „Жизнь и Искусство", Роберт Робертович дав кілька белетристичних та публіцистичних творів і українській літературі: писав оповідання в „Раді", співробітничав у „Світлі". Чимало творів лишилося після смерти небіжчика не видрукованих.

Як людина, Роберт Робертович визначався щиро-демократичним світоглядом і вніс чимало ініціятиви, братерської запомоги в життя трудящого люду: був одним з головних фундаторів і першим головою „О-ва взаимнаго вспомощ. трудящихся" в Київі, багато положив праці для заснування т-ва „бухгалтеровъ и конторщиковъ", взаемної запомоги „служащихъ въ кредитныхъ учрежд." і т. наш.

Роберт Робертович був твердо переконаний, що українцям треба обовязково згуртуватись і на економичному ґрунті, для чого, опріч инших справ національної культури, негайно треба подбати й про заснування своїх українських економичних інституцій.

Цю думку покійник жваво обстоював в останні часи свого життя.

Взагалі в особі Р. Якобовського і українське і російське громадянство Київа втратило людину великої енергії і світлої, незаплямленої душі.

З газет та журналів.

*** У ч. 15 „Дніпрових Хвиль" надруковано цікаву замітку під заголовком „Ф. І. Родичев про українську справу". Передруковуємо її цілком:

„Підчас недавнього побуту члена Державної Думи Ф. Родичева у Катеринославі де-хто з наших співробітників мав з ним розмову на громадські теми. Зайшла балачка і про українську справу. На запитання, як ставиться тепер кадетська партія до українства, депутат одповів, що кадети взагалі готові обстоювати всі українські інтереси. Але шкода, додав він, що самі українці вельми недружно обстоюють свої інтереси. Так, наприклад, була в справі заведення науки українською мовою по народніх школах; так, було ще й таке, що українські депутати-селяне оборонили волосний суд проти кадетів, котрі домагались його скасувати. Кадети, казав д. Родичев, стоятимуть за самий широкий розвиток областного самопорядкування.

— Ну, а як би запитав один з бесідників, кадетським послам у майбутній Думі було з місць дано накази, в котрих були б з'ясовані насущні потреби українського народу, щоб ті потреби обороняти в Думі,—то кадетські посли виконували б ті накази?—на це депутат не міг дати певної відповіді.

Розмовляючи далі про українські справи, депутат висловився, що він неприхильно ставиться до всякого націоналізму, бо стоїть за одну „вселюдську національність". Через те його не можна переконати і зробити прихильником, скажем, української або якої иншої національної справи. Але, як громадський діяч, він вважає для себе справедливим підтримувати і українські національні домагання, коли вони справді являються домаганнями самого українського громадянства".

Чи не за багацько обіцянок надавав катеринославським українцям д. Родичев,—повторюємо ми слова Королеви Гертруди з „Гамлета". Кадети будуть обстоювати „всі українські інтереси". Так запевняє д. Родичев, той самий д. Родичев, котрий не раз заявляв, що він уважає усі українські домагання національні домагання за іграшки: „На, дитинко, сірники, тільки не плач! Попечешся—сама більш не схочеш!" Так говорить добрий кадетський дядя „українській дитині", що настирливо домагається „іграшок"— освіти рідною мовою, скасування усяких спеціяльних утисків та ин.

Щось не дуже віримо ми обіцянкам д. Родичева, котрий прилюдно дозволив собі не раз лехковажити украіаську справу і, навіть, виступаючи в Думі, ніби в обороні українства, обороняв його так, що тільки й оставалось сказати: не так тії вороги, як добрії люде! Звісно: пообіцяти н-чого не коштує, обіцянка—цяцянка, як кажуть. Але коли зайшла річ про щось конкретне, про наказ, з яким уже треба дійсно рахуватись,—то „на це депутат не міг дати певної відповіді"... Куди вже пак його широкій натурі, яка вміщається тільки в межах „вселюдської національности" журитись над тим, що тридцять мілліонів „хахлів" дичіють, не маючи своєї школи, що культура серед них іде назад навіть проти XVIII століття,—для його це все іграшки, котрими можуть бавитись тільки такі вузькі націоналисти, як українці.

Сторінки життя.

(Жертви хижацтва).

Коли, перелітаючи орлом завзятим, через снігове верхогірря Альпів, героїчно гине Шавез, або в небо високе без жаху зринає і життям платить за свій льот „на зустріч сонцю золотому" Маціевич, то тут, хоч і болить душа за вмерлими героями, але розум каже: таких жертв вимагає культура. Так, життя, йдучи вперед у боротьбі з стихіями, в змаганні за кращі дні, дні нові,—вимагає жертв.

Так було, так буде до віку. Тут жертви потрібні, бо на їх будується щастя нових людей, перемога культури.

Людина йде на смерть во ім'я культури.

Але, коли хижі апетити комерсантів, ламаючи те, що вже встановила культура, ганяючись за дешевою поживою завалюють людей уламками своєї некультурної, безглуздої, злочинної будови,—то тоді вже ніхто і нічим не виправдає таких жертв.

Це свідоме душогубство—і тільки. І смерть людей, розтрощених завалюною будівлею, жертва злочинства, за яку „кров до неба вопіе".

Комерцію хижацтва роблять собі любенько в Київі „та й в инших містах, безумовно) пройдосвити будівничого кубла, вистромляючись в хмари своїми височенними домами, проти всіх законів будівництва поробленими.

Хижі комерсанти хотять легкої поживи і свідомо ведуть на смерть в цих каменицях і робітників і жильців. Упав дім Цейтліна, розтрощив сусідню хатину, смерть і каліцтво вніс в життя своїх сусідів. А через скілька тижнів падає будівля дому Червоненкіса і вже не вночі, як Цейтлівовська, а серед білого дня, коли кипить робота на будівлі.

Жах. Кров. Горе. Десяток убитих. Десятки скалічених робітників і мало не десяток не одкопаних зовсім з-під руйна страшного.

Це тільки за один місяць будівничого сезону. А скільки ще смерти і горя принесе нам ця душогубська комерція сьогодня, завтра, по завтрьому? Видко, що ціла „тепла компанія" нового гатунку душогубів звила собі кубелечко в сфері будівництва—і апетіти її задавлять цеглою, піском, трісками ще не один десяток безневинних робітників.

Щось треба робити, панове інженери та архітектори, а не занотовувати тільки причини руїн.

Гнилі будівлі ростуть на ваших очах і припинити їх в свій час велить вам і совість ваша і ваша ж наука, з якої так безсоромно, так нахабно сміються мізерні Сольнеси наших днів—Цейтліни та Червоненкіси.

Л. Чудий.

ПО РОСІІ.

— **Про нові вищі школи 2-ї черги.** Недавно затвердили журнал особливої міжвідомственної наради про одкриття нових вищих шкіл. Подаємо більш інтересні думки наради з цього приводу. Нарада висловилася за потребу в Самарі політехнікума з комерційним одділом, який содержувався б на городські і громадянські кошти. Нарада вдається в пропозицію до управління хліборобством обміркувати питання про одкриття при самарському політехнікумі і сельско-господарського одділу. Головному управлінню рекомендують також виробити план поширення загальної сітки вищих сельско-господарських шкіл в державі. Питання про одкриття політехнікума з лісним одділом в Пермі одкладено до надіслання головним управлінням хліборобства більш докладних повідомлень про кошти на його содержування. Визнали за бажане одкрити в другу чергу ветеринарний інститут в Західному Сібіру. Там же думають одкрити сельско-господарський інститут. Обидва інститути нарада визнає потрібним об'єднати в одній школі. Що до університета на Кавказі, то з фінансового боку він не зустрічає суперечок. Далеко складніший політичний бік справи, щоб вирішити яку нарада не визнала себе компетентною. Постановили внести це питання на обміркування ради міністрів. До тієї ж ради передають і питання про заснування однієї вищої спеціяльної школи в одному з городів північно-східної Росії. (РЂчь).

— **Албанське питання в раді міністрів.** Є чутка, що цими днями на чолі з Коковцевим одбудеться засідання ради міністрів, на якому управитель міністерства закордонних справ зробить доклад про становище справ на Ближньому Сході в звязку з приїздом в Петербург чорногорського посланника Мушковича; а після цього буде нарада міністрів. В Шхери буде послано доклад про місію Мушковича. (Р. У.).

— **Про рязанських єпископов.** В Рязані давно вже ворогували 2 епископи: один—епархіяльний Никодим і другий—вікарний Ісидор. Ісидор без дозволу епархіяльного епископа Никодима приїхав до Петербургу і подав на останнього в синод скаргу, в якій доносив про його злочинства по службі. Було призначено з цього приводу розслідування. Слідством виявили, що обвинуваченя проти Никодима несправедливі, а навпаки визнали, що Ісидор винуватий опріч иншого ще й в порушенні сьомої заповіді. Синод постановив увільнити епископа Ісідора на спокій в Валаамський манастирь. Цю постанову синоду недавно Високайше затверджено. Ісидора викликали в Петербург. Цими днями в Олександро-Невській лаврі епископ Сергій і инші ієрархи радилися з Ісидором про те, як можна було б йому знову повернутися до служби. (Р. У.).

— **Земські зібрания і народні вчителі.** Сенат зробив таке пояснення: розпорядження що до шкільної ради в межах діяльности учителів по правам служби, не можуть бути обжаловані з боку земських зібрань, як інституцій, на які по закону не покладається справи з призначенням на посади народніх учителів і з увільненням їх з неї.

— **Кощунство афонських ченців.** В синод надійшла така скарга: Селянка вятської губернії Фекла Юферова замовила келії Благовіщення на Афоні ікону св. Пантелеймона за 150 карб., але настоятель келії схиманах Парфеній потребував з неї 200 карб. через те, що ніби в ікону він поклав дуже коштовні святині—частини з дерева животворящого Хреста, з мощів св. Стефана, Андрія і Марії Магдалини. Цей лист завірив намісник манастиря ієроманах Антоній. Разом з цим схиманах Парфеній послав Юферовій свою фотографичну картку з написом: де ця картка афонського ченця Парфенія буде, там не буде пожежі. Св. Гора Афон, р. 1910. Розглянувши цю справу синод постановив повідомити особливим листом вселенського патріарха про такі негарні вчинки настоятеля афонської келії Благовіщення Богородиці схиманаха Парфенія і прохати його по пастирському вплинути на цього ченця. Єпархіяльним архиреям поражено надрукувати в епархіяльних органах „обличеніе" Парфенія. (РЂчь).

— **Про Іліодора.** На параході, який прибув в Саратов назад з царицинськими прочанами, у ієроманаха Іліодора виникла суперечка з жінкою професора духовної академії Георгіевською. Д-ка Георгіевська якось глянула на о. Іліодора. Той помітив її погляд і сказав їй: „вам на думці все капелюшки, робите „глазки" вродливим мужчинам; не дивіться на мене— я чернець". По вимові Георгіевської написали протокола. Незадоволений цим Іліодор став казати, щоб зсадили з параходу 6 пасажирів, нахваляючись в противному разі, що прочане росправляться з нелюбими йому людьми. В цьому йому одмовили. Поліціймейстер прислав стражника проводити параход до Царицина.

— **Всякі звістки.** В звязку з наслідками сенаторської ревизії інтендантського відомства державний контроль готує проект заснування при окружних контрольних палатах спеціяльного фактичного контролю для участи при прийомі і оддачі інтендантських поставок. (Р. У.).

— Омське епархіальне начальство повідомляє про те, що з'явилася в Сібіру секта мормонів, яка проникла в Сібір з Америки і тепер шириться в омській епархії. (Р. У.).

— Військове міністерство підняло питання про переселення в Приамурський край уральських робітників, що лишилися без роботи через занепад „производства" в багатьох заводах Уралу.

— Товариство фармацевтів звернулося до президента психо-неврологичного інституту з проханням заснувати фармацевтичні курси при новому психо-неврологичному інститутові. Академик Бехтерев поставився до цього прихильно.

Маленький фельєтон.

„Хапен зі гевезен".

У Чехова є прегарна мініятюра „Изъ огня да въ полымя", в котрій регент соборної церкви Градусов кількома словами викладає філософію хабарницької справи.

Ви пригадуєте, читачу, цю справу на суді?..

Мировий суддя присудив Градусова за образу Деревяшкіна на два місяці до арешту.

Градусов спершу обурився, бо вважав себе невинуватим, але потім зрозумів присуд по-своєму.

— Звичайно, тепереньки на саме жалування не проживеш,—промовив Градусов і підморгнув лукаво.—Мимоволі, коли їсти хочеться, безневинного в холодну запроторишь... Це так... І нарікати не можна...

— Що?!—визвірився суддя...

— Нічого... Це я так... про хапен зі гевезен...

І ніяким чином, навіть сам соборний протоієрей не міг довести Градусову, що він помиляється, що його присужено по закону.

Нічого не вдіеш—сістема, стара, як сама держава. Хто виріс в такій атмосфері і змалку знав тільки один засоб для посунення всякої справи— *„надо ждать"*, того ніякий протоієрей не переконає, що він помиляється. Регент Градусов, хоч ремествує, а гоголевські купці так просто й кажуть:

— Коли б, скажемо, чим не догодили йому (городничому), а то ми ж *порядок* завжди виконуємо: що слід на сукню дружині його й дочці—ми даємо, не сперечаємось...

Знов же таки—„порядок", спробуйте змагатись з отим „порядком"!

Пригадуємо, коли за руссько-японської війни збільшилось зацікавлення життям японців і в газетах писалося про надзвичайну безкорисливість і чесність японських чиновників, читачі російські тільки головами похитували неймовірно.

— Ну, пане добродію, це ви той.. трохи фантазуете. Де ж таки, щоб чиновник, хоч нехай він буде раз'японський, і не брав!..

І треба було Ляояна, Мукдена, Цусіми, щоб утовкмачити російському обивателеві таку просту думку, як можливість існування держави без інституту „хапен зі гевезен".

У нас одна термінологія чого тільки варт! Цілий словник можна скласти, аби тільки бажання було.

Хабарь, хапанка, хавтур, хаптура, баварінка, ралець, мазило, хабарник, хапун, хапура, хапко, хаптурник, браткий, брачкий, драпіка, скубрій, щипавка, оберилупій, шкуролуп, книшохап, хапокниш, хабарство, хапгурування, хапання, хапанка, хапанина, хапужство, хабарницький, хаптурний, драпіжний і т. д., і т. д.

Не кажу вже про новітні терміни— рахаш, відсотки, подарунок і т. д.

Народня словесність збагатилась. Є цілі казки, що сюжетом своїм мають „хапен зі гевезен", а приказок— сотні.

Єдні руки право пишуть, едні й мажуть.

До праза треба мати два мішки: один грошей, а другий бачности.

Ідеш до суду, то треба—прийдіте поклонімося.

Пише й дере, а гроші бере.

Золотий ключик до кожних дверей придасться.

Коза з вовком тягалася: тільки шкура зосталася.

Суха ложка рот дере.

Хто мастить, тому віз не скрипить.

Масти голову, поплювавши в руки.

Де треба руки гріть, там треба й огню.

Заваривши кашу, не жалуй масла.

Такий дерун, що з Христа зняв би.

Чужая, знать, за пазуху вош і тому залізла.

Прийшов гарбар, та все загарбав.

Дере з живого й з мертвого.

Що ступить, то лупить.

Література, письменство збагатились, давши чудові зразки творів з побуту „сихъ дѣлъ мастеровъ". Суть системи „хапен зі гевезен" прегарно висловив Шевченко словами:

У нас дери,
Дери, та дай
І прямо в рай
Хоч і рідню всю забірай.

Справжне лихо, суще „народное бѣдствіе"! Тому й не диво, що з давніх давен провадиться боротьба з цим лихом, що й тепер газетні сторінки заповнено здебільшого судовими процесами, й перед здивованим оком російського обивателя проходять цілі низки чиновників, поліцаїв, інженерів, інтендантів—хапуаів, а останніми часами, як чути, міністр справедливости хоче внести в Думу цілий проект, що має на увазі боротьбу з хабарництвом.

Провінціал.

ПО УКРАІНІ.

У КИЇВІ.

— **Над могилою А. Тесленка.** Учителі з Полтави надіслали батькові покійного українського письменника Архипа Тесленка таку телеграму:

„Туга і жаль охопили наше серце, як почули ми про смерть дорогого вашого сина Архипа, славного робітника українського. Вічна йому пам'ять".

Нас повідомляють, що Архип Тесленко помер не в лохвицькій, а в лукській лікарні. В лохвицькій лікарні він лежав весною, але не довго, і вернувся додому. Потім його одвезено в лукську лікарню, лохвицького повіту, де він і помер вночі з 14 на 15 июня.

— До нашої редакції надійшла така телеграма з Саксагані:

„Зів'яла запашна квітка Тесленко, тому так боляче стискається серце. Діброва."

— **Український театр таки буде в Київі.** На вчорашньому засіданні міська дума більшістю тридцяти голосів проти п'ятнадцати ухвалила оддати в оренду театр б. т-ва Грамотности за одинадцять тисяч щорічної плати д. Садовському не зважаючи на те, що д. Колесниченко давав чотирнадцять тисяч.

— **Відгомін свята „білої квітки".** На розі Катеринеиської і Інститутської улиць, в саду Бродського, знайдено бляшану карнавку з написом „для збора жертв в день свята білої квітки". З вигляду карнавка ця достоту така ж, які громадянство Київа бачило на улицях 20 апріля біжучого року, навіть позначена вона № 310; есть також штампа, тільки пломбу одкручено. Очевидно, якісь шахраї сфальшували цю карнавку, сами ходили з нею, зібрані жертви потім забрали собі, а карнавку закинули в сад. Тепер карнавка переховується у садовника саду Бродських д. Андруші.

— **Катастрофа на Львівській улиці.** Позавчора цілий день біля дому, що розвалився в суботу ввечері, товпилась публіка. Поліція нікого не підпускала близько. Годин в 10 прибула рота 131 тираспольського полку і оступила місце обвалу. Прибули представники вищої київської адміністрації, судові власти, городські архітектори, інженери... Сапьори цілий день працювали, але до підвала, в якому, по відомостям поліції, засипано ще 7 душ, не докопались.

Вчора роботи роспочалися з самого ранку. Одкопано ще один труп, який одвезено в Олександрівську лікарню. Це штукатур Михайло Шульгин, 20 років, його пізнав батько.

В 11 годин роботу довелось припинити, бо середня капитальна стіна загрожувала обвалитись і робить біля неї було дуже небезпечно.

Фамилії одкопаних позавчора вбитих робітників: Ісаак і Корній Кучинські, Явдоким Дятлов, Василь Савченко, підрядчик Янкель Альпер. Фамилії одного не взнали.

Інженера Федора Одтарженського держать під арештом при лук'янівському участку. Малося арештувати Іс. Червоненкіса, але він десь втік. Втік також підрядчик Лебедев, який не виплатив багатьом робітникам.

Вчора в три години дня під председательством л. губернатора роспочалась нарада про те, як далі вести роскопки.

До п. поліціймейстера надходить багато скарг про порушення багатьома будівничими будівельного статуту. Вчора поліція заборонила роботи в д. № 14 на В. Васильківській улиці, поки дім цей огляне спеціяльна комісія.

— **Спектакль на користь жертв катастрофи на Львівській улиці.** Дирекція петербурзької оперети думає дати спектакль на користь сімей тих робітників, що загинули, або покалічені під час обвалу дому на Львівській улиці. Одбудеться цей спектакль в понеділок, 27 июня. Обговорюється програма.

— **Позички города.** Міністерство внутрішніх справ дозволило городській управі позичити в городських кредітових інституціях під соло-векселя 500.000 карб. Присутствіє городської управи, зважаючи на те, що цієї суми не вистачить на покриття всіх негайних платіжів, постановило просити думу клопотатись про дозвіл позичити під соло-векселя ще 500.000 карб.

— **Нові товариства.** На останньому засіданні київського губ. по справам товариств і спілок присутствія зареєстровано такі нові товариства: общество евангелической больницы въ Кіевѣ", „кіевское общество инженеровъ и техническихъ дѣятелей", „кассу взаимопомощи на случай смерти при васильковскомъ судо-сберегательномъ товариществѣ", „общество подачи помощи бѣднымъ роженицамъ г. Черкассъ" і „общество пособія больнымъ евреямъ м-ка Бѣлой Церкви".

Окрім цього змінено статут „невскаго русскаго тарифнаго общества".

— **Присуд в справі міжнародного т-ва спальних вагонів.** В справі про розтрату в міжнародньому товаристві спальних вагонів присяжні засідателі виправдали підсудних Лафіта, Пренса і Пуздракову.

— **Дитячі садки.** На великих залізнодорожніх станціях півд. зах. зал. дороги де є великі зал. дорожні колонії, міністерство наказало урядити садки для малолітніх дітей зал. дор. служащих.

— **Екскурсантки.** В Київ прибуло три групи екскурсанток з єпархіяльних духовних шкіл: ржевської, чернігівської і кишиньовської.

— **Самогубство.** Коло пам'ятника св. Ольги отруїлись дві проститутки.

— **Бійка.** Коло пристані Гнездово між дачниками та місцевими селянами почалась бійка. Гурток парубків почав кидати камінням на параход „Удалой". Дачники хотіли дати їм одсіч, але при цьому де які з них тяжко постраждали.

— **З Київщини. Нова крамниця.** В селі Литвинці, канівського повіту, одкривається потребительна крамниця. Дозвіл од губернатора одержано. Організатор крамниці учитель П. Ф. Гедзик. Фундатері крамниці не знають, де б їм купувати крам; в місцевих крамарів не хотять брати.

— **Урожай.** Наш кореспондент з канівського повіту пише, що там озимина виглядає погано: з осени попсували черви, а весною—засуха. Дощі почали йти тільки 5-го мая та дуже буйні і також псують посіви.

— **Занесло хлопця.** З Литвинців наш кореспондент пише, що там 8 июня буря занесла хлопця 8 років, який пас на полі коняку. Його знайшли верст за чотирі на канівському лузі примуленого.

— **Брак свідомости.** Нам пишуть з с. Гайсихи, таращанського повіту, як там місцевий батюшка вже кілька років провадить систематичні читання для народу з історії та природознавства, що одбуваються в церковно парафіяльній школі. Але тільки шкода енергійних заходів щирого батюшки, бо ці читання завше ведуться російською мовою і не тільки не привабляють слухачів, а навіть навпаки. З кожним роком людей на ці читання починає ходити менше, що не мало розчаровує батюшку. Та все таки забалакать до народу його рідною мовою він не насмілюється.

— **З Поділля. Замах на душогубство.** В тульчинській епархіяльній школі учитель Цибульський стріляв у на-

чальницю школи Улиту Шоркевич. Куля пройшла через груди на виліт. Сталось це ось через що: Учитель Цибульський почав залицятися до ученицї 5-го класу Л. Сітницької 14 років. Вона—кругла сирота. Цибульський недавно скінчив університет, оженився на француженці і учителює—в цій-же школі. На Великдень Сітницька була втікла з цим учителем у Київ. Шкільна рада після цього, ухвалила позбавити учителя посади і виключити Сітницьку. Через це сам учитель і хотів застрелити начальницю. Становище начальниці тяжке.

Пожежа. Недалеко від Ольгополя, в селі Войтівцях, була пожежа. Згоріло 66 дворищ; втрата 40,000 карбованців.

Душогубство. В селі Калинівці парубок Микола Кричук знасилував свою рідну сестру, Одарку, 19 років, і потім убив її а труп заховав у полі.

Проти української мови. Наш кореспондент пише: В Ольгопольській второкласній школі старший учитель не дозволив учням говорити між собою по українському. Учні старшого класу глузували з учнів молодшого класу, що ті цвенькають по кацапському. Ті донесли скаргу учителеві. Останній, примітивши що один учень старшого класу читає „Кобзаря", прийшов і одібрав у нього цю книжку.

З Полтавщини. Число агрономів в губернії. По всіх повітах полтавської губернії агрономів 64 душі. Найбільш в костянтиноградському повіті—8.

Вистава на селі. В с. Солониці, лубенського повіту, в неділю, 12 июня, гурток місцевих аматорів-селян виставляв „Наталку Полтавку", Котляревського. Глядачів було чимало. Цікаво зазначити, що лубенський повітовий справник чомусь зовсім не дозволяє цим аматорам співати опісля вистав народніх українських пісень, хоч йому подавали, прохаючи дозволу, і цензуровані примірники пісень: „Триста найкращих пісень" вид. „Вік" і зшитки нот М. Лисенка, але нічого й це не помагає.

Знову провалився. В Лубнях 16-го июня відбулися знову вибори еврейського рабина, бо попередні, на яких д. Варшавського (добре відомого лубенцям) було провалено, а обібрано вищого, були касіровані з умовою, щоб кандидатури обібраного д. Слоніма зовсім не виставляти. Д. Варшавський був певний, що на цей раз буде обібрано безперечно його, та громада знову провалила його на „ворон их", а обібрала лікаря з м. Шполи д. Векштейна.

Сельско-господарські товариства. На 1-ше июня 1910 року в полтавській губернії було 141 сельськ.-госп. товариство, тепер налічується 221, з них 14 повітових. На гадяцький повіт припадає 23, золотоношський—9, віньківський—8, кобеляцький — 12, костянтиноградський — 21, кременчуцький—17, лохвицький—15, лубенський—14, миргородський—13, переяславський—11, пирятинський — 16, полтавський—19, прилуцький—7, роменський—21, хорольський—15.

З Харьківщини. Скарга селян. Уповномочені селяне села Білянського, що коло станції „Краматоровка", звернулися до губернатора з скаргою на те, що підрядчик південних залізниць всю нечисть вакзальну виливає коло їх села та річки Бичка. Губернатор заборонив виливати там нечисть.

Гряд. З Охтирки наш кореспондент пише, що там 16 июня пройшов страшенний гряд, якого навіть старі люде не пам'ятають. Грядини були як куряче яйце, а то й більші. Городина, біля якої не було дерева, геть чисто вибита. Садовина вся пропала: пооббивало не тільки, яблука, а навіть гілля, так що в деяких місцях верхи дерев майже голі.

Пам'ятник Сковороді. Між де-якими гласними харьківської думи, як вам пишуть, виникла думка поставити в Харькові пам'ятник українському філософові Гр. Сковороді.

Проти євреїв. Останне зібрання ремісників у Харькові роспочало похід проти ремісників-євреїв, що тільки записуються в цехи і добувають свідоцтва, аби пробувати їм по-за межами еврейської осілости. Вони, як не зацікавлені вигодами ремісників, виносять часом присуди на шкоду ремісникам-господарям. Ухвалили записувати їх в окремі книги, не кликати на збори й не вибірати в уряд; не вибірати ще за експертів, що присуджують ремісникові свідоцтва, бо вони й свідоцтва видають таким самим, як і вони.

З Катеринославщини. Вкоротив віку. З наказу военного прокурора заарештовано у Маріуполі бувшого народнього вчителя Овечкіна. Його обвинувачували за оружний напад в 1907 році. Уночі Овечкін повісився в поліцейському правлінні.

Нові українські товариства. Гурток любителів української драматичної умілости в Бахмуті подав губернському урядові на затвердження статут літературно-артистичного гуртка імени М. Кропивницького.

Гурт жителів м. Перещепиної, новомосковського повіту, подав до ради катеринославської „Просвіти" прохання поклопотатись про відкриття в Перещепиній філії катеринославської „Просвіти". Так само захожуються біля відкриття філії „Просвіти" селяне з с. Дієвки під Катеринославом.

(Дніпр. Хвилі).

Учительські курси. В будинкові вищої гірничої школи в Катеринославі одкрились учительські курси. На курси прибуло 130 душ учительок та учителів. Всі слухачі курсів мають кватирі і харчі на кошти губернського земства при городській школі.

Цікаво, між иншим, підкреслити відносини ріжних повітових земств до курсів: губернське земство асігнувало на кожного курсиста по 20 карб. на душу, бахмутське і маріупольське земство по сорок карбованців на душу, славяносербське — по 12 карб., а олександрівське земство та катеринославське повітове не асігнували ні одної копійки.

З Херсонщини. Наш кореспондент з Оріхова пише: 10 июня розбірали справу нашого земського начальника Баліна в новочеркаському суді. Судили його за те, що він призивав місцевих селян до себе в кабінет і там їх бив і садовив безвинно людей під арешт. Земського присудили на місяць до висидки й заплатити всі видатки, які були витрачені на це діло. На суд Балін не являвся і заявив, що він хворий.

Галичина.

Передвиборча агітація. В останньому числі „Діла" надруковано таку замітку. З Калуського повіту надіслано до Львова вісти, про розрухи, що мали вибухнути через насильні вибори Заранського Баталії в скількох селах 55-ої округи. Після цих вістей в скількох селах селяне підпалюють телеграфні стовпи, є 200 ранених і т. д.

Немаючи з цих місцевостей ані з Калуша ніяких донесень, звернулися ми за інформаціями до інформаційного бюра в намісництві.

Після офіціяльних інформацій справа виявляється так: Вчора одержало намісництво телеграфну звістку з Калуського повіту, що в кількнадцяти селах Калущини панує між селянством сильне обурення „Через несовісну агітацію" і що можливі розрухи. Після цеї телеграми намісництво старалося військо збільшити в Калуші. Сьогодня рано приїхав до Калуша баталіон піхоти з Стрия, баталіон з Перемишля і два ескадрони кавалерії.

До год. 1 дня в намісництві не було ніяких відомостей звідсіль. З цього видно, що розрухів ніяких не було, а всю історію викликано правдоподібно тільки, щоб збільшити репресії.

Пятнуючи цю злочинну провокацію закликаємо рівночасно наше громадянство до як найбільшої холоднокровности і розваги, бо тільки в цім разі провокатори не досягнуть своїх кровожадних замірів.

Конфіскати українських газет. Останніми днями з наказу польської прокуратури в Галичині конфісковано за статті і заклики в справі виборів в чисто-українських округах популярні газети: націон.-демократичне „Народне Слово" і „Свободу", а також радикальний „Громадський Голос".

Жалібна маніфестація на могилі Адама Коцька відбулась в суботу на Ликачівському кладовищі у Львові. Було багато української молоді, яка в цей день не вчилась, а також чимало старшого українського громадянства прийшло віддати належну пошану борцеві за рідну школу.

Український приватній гімназії в Городенці міністр освіти дав права урядових гімназій.

Земські вибори.

З списків виборців Подільської губернії виключено 1838 особ та інституцій, внесених в списки, що опубліковано 23 апріля, в тому числі десять промислових підприємств, 1563 особи не польського походження і 265 поляків.

Внесено в списки нових виборців—не польського походження 22 душі і поляків—19.

Таким чином, земських виборців не польського походження поменшало на 1541 душу, польських виборців—на 246 душ.

Опублікованих тепер списків вдруге поправляти не будуть.

В „Рѣчи" Кулябко-Корецький повідомляє, що, не дивлячись на те, що він володіє у Гомелі цензом, уже чотирі роки його не внесено в земські списки. З великими клопотами йому вдалось добитись своїх прав. Два його знайомих цензовики—адвокат та редактор—теж не внесені в списки.

На біжучі теми.

Галицькі вибори.

В Галичині на виборах до Парламенту вшехполяки вживають всяких непристойних заходів, щоб провести своїх кандидатів і не пустити українців.

Були вибори в Галіції,
А на виборах поліції
Цілі тисячі озброєних
Та підкуплених, підпоєних,
Щоб підборкать „гайдамаків"
Для „угоди вшехполяків",
Вшехполяків „дипломатів",
Парламентських депутатів.
Вшехполяки—що за нація!..
Грайс, Раковський... провокація.
У Лайоли, видно, вчилися,
В Езуїти охрестилися;
Позаймали всі позіції,
Щоб вчиняти інквізіції—
Сіоністам, „гайдамакам",
Для „угоди" вшехполякам,
Народовцям-патріотам,
Галичанським готентотам.
Так вшехпольські Пуришкевичі—
Всякі—„овські", „евські", „шкевичі"—
Вибірали депутацію,
Щоб захистить свою „націю"
Од „розбійників"—Мазепів
Гайдамаків, недотепів—
„Некультурних розбишаків".
Для угоди вшехполяків.

П. Михайлович.

„Добродійне товариство видання дешевих книжок" в 1910 році.

Цими днями вийшло звідомлення за 1910 рік „Добродійного товариства" („Благотворительное Общество изданія общеполезныхъ и дешевыхъ книгъ"), цієї найстаршої української інституції просвітнього характеру в Росії. В 1911 році товариство вступило уже в 13-й рік свого істнування.

Звідомлення т-ва за 1910 рік, як і звичайно, подає дуже докладні відомости про видавничу діяльність товариства—його головне завдання,—про поширення виданих книжок, про матеріяльне становище і т. ин. Вкінці—повний спис членів товариства, число яких досягло майже 1.200 душ. Беремо з цього звідомлення важніші відомости, вважаючи, що життя „Добродійного товариства" має великий інтерес для усього нашого громадянства.

Видавнича діяльність т-ва в 1910 році виявилася у виданні трьох нових популярних книжок і передрукованню чотирьох старих, уже випроданих. Нові книжки такі: № 59, Гр. Коваленка „Клопіт у селі Білашівці") (5.000 прим.); № 60, С. Русової „Початкова географія" (5.000) і № 61, В. Корольова „Домашня птиця" (5.000). З старих передруковано: № 13, Г. Коваленка „Від чого вмерла Мелася", про дифтерію (5.000)—трете видання; № 19, Є. Чикаленка „Розмова про сельське хазяйство", кн. II, худоба (15.000),—4 те видання; № 22, Є. Чикаленка „Розмова про сельське хазяйство", кн. I, (20.000)—5 те видання; № 44, М. Левицького „Петрусів сон" (10.000),—2-ге видання. Усього видано 65.000 примірників. Як порівняти число примірників, видаваних за попередні роки, то матимемо таблицю:

1899	рік	—	13.500
1900	„	—	24.733
1901	„	—	145.000
1902	„	—	85 000
1903	„	—	114.900
1904	„	—	65.000
1905	„	—	61.000
1906	„	—	60.000
1907	„	—	30.000
1908	„	—	40.000
1909	„	—	28.000
1910	„	—	65.000.

А всього за 12 років видано 61 № у 722.133 примірниках.

Засоби, на які істнує товариство, складаються, з членських вкладок, доходу з продажу видань, жертв і т. зв. „випадкових". Хоча т-во налічує поважне число членів, але вкладки сплачує хіба $^1/_6$ частина... Таке вже хроничне лихо по всіх, видно, українських інституціях! За 1910 рік членських вкладок прибуло до т-ва усього на 557 карб., що ставить тільки 9,8 проц. прибутків т-ва за весь рік. Продаж видань т-ва дав показнішу суму 1.763 карб.; „випадкових" грошей вступило до каси 3.118 карб. 75 коп., з них 3.000 карб.—доля т-ва з виручки за видання „Кобзаря" Шевченка. Всього прибутків було на суму 5.643 карб. 41 коп. (проти 2.225 карб. 66 коп. в році 1909).

Видатків було в 1910 році 3.797 карб. 78 коп. переважно на видання книжок (2.667 карб. 63 коп.), організацію збуту їх (681 карб. 13 коп.) і т. д.

Розповсюджування видань т-ва. Це питання заслуговує особливої уваги, бо в наших обставинах буває звичайно трудніше добре поширити книжку, ніж видати її. Характер збуту видань т-ва в 1910 р., як свідчить звідомлення, різко змінився з того погляду, що перше місце по сумі виручки зайняв власний склад т-ва в Петербурзі, який випередив навіть головного комісіонера т-ва—„Українську книгарню" в Київі".

Власний склад завязав безпосередні зносини з провінціяльними покупцями видань, і це ані трохи не пішло на шкоду комісіонерам т-ва. Взагалі число випроданих видань т-ва за рік зросло: 49,550 прим. проти 38,090 в 1909 році. Найкраще продавалися брошури про сельське господарство, збільшився продаж дорожчих видань: „Про старі часи на Україні" і „Скотолічебник". Звідомлення зазначає попит на видання т-ва в українських колоніях в Америці: в 1910 році було вислано до Канади й північних сполучених штатів коло 1000 примірників брошур. Розсилало т-во свої видання й дурно—незаможнім людям й інституціям, та для реклами. Усього дурно було роздано і розіслано 6,391 пр.

Для поширення відомостей про т-во, в минулому році, окрім публікацій по часописах, було розіслано каталоги видань т-ва по всіх земських управах України.

Т-во числить чимало залеглостей—грішми й книжками—за своїми дрібними комісіонерами. Де-кілька таких боргів було визнано в 1910 р. безнадійними і з книги дебіту т-ва було списано боргу на 125 р. 35 к., на повернення яких т-во стратило всяку надію.

В 1910 році Добродійне Товариство брало участь у трьох виставках: у виставці шкільних підручників у Петербурзі, і двох краєвих сельськогосподарських виставках –у Катеринославі і Катеринодарі. На катеринославській виставці т-ву присуджено *малу золоту медаль*, а брошурам Чикаленка, незалежно від цього, присуджено велику срібну медаль. На катеринославській виставці жваво купувалися видання т-ва сельсько-господарського змісту, а на катеринодарській же виставці—історичні брошури.

На конкурсі, призначеному ще позаторік т-вом на найкращу брошуру по сельському господарству, спеціяльна комісія, скликана в 1910 р. визнала за достойну першої нагороди працю В. Корольова „Домашня птиця". Авторові видано премію в 150 рублів.

З рукописів, які надійшли до т-ва, поставлено на чергу для видання: „Маленький Кобзарь" Шевченка (уже й видано в 1911 році), „Про рослини" Степовика (популярна ботаніка), „Читанка" С. Черкасенка, „Історія землі" і „Підземне царство" Лункевича—переклад з російської мови.

Членів у товаристві рахується на 1911 рік—1192; з них 16 почесних, 42 доживотних, 34 співробітника і 1100 звичайних членів.

Таке було життя Добродійного Товариства за минулий рік і в такому стані перейшло воно в рік 1911. Коли 5—6 років тому настала де-яка воля для українського життя і змога провадити більш-менш отверто просвітню діяльність, на Україні повстало кілька нових видавництв і позасновано „Просвіти", до яких, здавалось, мали перейти функції і завдання Петербурзького Добродійного Товариства.

Чимало активних діячів і звичайних членів „Добродійного т-ва перейшло до цих „Просвіт", гадаючи, що луче й натуральніше буде їм працювати на місті. Але повіяло холодним вітром, і самі найдіяльніші „Просвіти" перестали істнувати. Знов восталась у нас одна тільки громадська інституція, яка ставить собі завданням видавати й ширити українські популярні книжки—Добродійне Товариство в Петербурзі. Нехай же громада наша береже й підтримує цю найстарту і заслужену нашу просвітню інституцію, підтримує морально і матеріяльно! Ж.

*) Власне нова ця книга тільки як видання „Доброд. т-ва", бо раніше вже була вона видана Грінченком у Чернігові.

За кордоном.

Забастовка моряків.

Останні телеграми повідомляють, що міжнародня забастовка моряків набірає все більших і більших розмірів. В Ліверпулі і Манчестері бастує десять тисяч душ. Всі атлантичні пасажирські параходи не мають зовсім матросів і стоять в гаванях. Вагони стоять не вигружені.

В північних містах Англії через цю забастовку помічається вже брак продуктів. В Амстердамі праця в гавані припинилась і параходи, навіть пасажирські, не можуть вийти. Зібрання представників робітничих спілок, що працюють в транспортних підприємствах, ухвалило оповістити загальну забастовку, коли стачка моряків не закінчиться цими днями. Коли це станеться, то забастує мало не 120 тисяч робітників.

Гауч і поляки.

Як відомо, призначення барона Гауча міністром-президентом задовольнило деяких австрійських славян, які хотіли б бачити в одставці Бінерта кінець „широнімецької" політики і початок „замирення" віденського уряду з славянами. Досі тільки поляки не виявили ще, як вони будуть ставитись до Гауча. Польські газети заявляють, що це буде цілком залежати від обіцянок, які Гауч має дати польським депутатам в справі їх вимог що до Галичини. Депутатам-полякам доручено рішуче домагатись проведення в життя ухваленого ще в 1901 році за міністра Кербера закону про канали в Галичині.

А відомо, що цих каналів там провести ні в якому разі не можна і з цього видно, що поляки хотять зразу підставити гальму під колеса Гаучової політики.

Безладдя в Персії.

Питання про те, хто тепер стоїть на чолі уряду в Персії, ще й досі не ясне. Зібравшись на нараду, міністри постановили звернутись до Сапехдара, щоб він був наче б в одпуску і разом з тим був прем'єром, або, щоб він вернувся до Тегерану і склав новий кабінет, який схоче, або, нарешті, щоб повернувся до Тегерану і став знов на чолі уряду, наче нічого й не було. Врешті ні до чого не прийшли міністри. Все зостається, як і було. Не взявши з собою пашпорта на виїзд з Персії, Сапехдар, приїхавши вже до Решту, попросив, щоб пашпорта йому видала місцева адміністрація. Адміністрація одмовилась зробити це; тоді Сапехдар поскаржився по телеграфу регентові. Регент йому одповів, що Сапехдар ще міністр і сам може наказати, щоб йому видали пашпорта, а коли йому видали, Сапехдар чогось лишився в Решті і дальше не поїхав.

Останні вісти.

(З газет та по телеграфу).

Жертва.

КАТЕРИНОСЛАВ. Жінка купця Олексієнка, що помер торік, пожертвувала 700,000 карб. на заведення дитячої лікарні і санаторії.

Рострата.

КАТЕРИНБУРГ. В парафії села Куровського, камишловського повіту, благочинний четвертої округи Гедеонов, що був священиком в селі Куровському ростратив 3000 карб. церковних грошей. Гедеонов завзято грав в карти. Справі дано ход.

Самосуд.

НОВОЧЕРКАСЬК. На хуторі Підгорному другому, донської округи, козак Паршин побив свою жінку за те, що вона заважала йому ходити до чужих жінок. Взнавши, що Паршин катує свою жінку, душ двадцать козачок зібрались з рогачами й дрючками і почали бить Паршина. Паршина насилу визволили.

Холєра.

САМАРА. Захворіло на холеру дві душі. Ті, що померли раніше, померли, як встановлено, од холери.

Гряд.

СІМФЕРОПОЛЬ. В селах Давидовці і Волконештах, мелітопольського повіту, гряд зіпсував 1000 десятин хліба і 2000 зовсім вибив. Шкоди до 200000 карб.

ПОЛТАВА. В містечку Березані, переяславського повіту, гряд вибив до 1000 десятин хліба. Шкоди більше ніж на 50,000 карб.

ПАВЛОГРАД. В Щербатовських хуторах вибило 8000 десятин. Шкоди тисяч на 50 карб.

МОГИЛІВ-ПОДІЛЬСЬКИЙ. З оршанського повіту повідомляють, що проливний дощ з грядом дуже пошкодив хліб в с.с. Лебедьки, Жуковці, Замошъї і Єлисеевці.

Всякі звістки.

ВАРШАВА. Редактора тижневика „Wolny Głos" оштрафовано в адміністративному порядку на 100 карб., з заміною на 3 тижні арешту, за статтю, вміщену в ч. 8 журнала під назвою „Яка ріжниця".

На перший курс варшавського політехнікума дозволено прийнять 400 душ.

Приїхав у Варшаву товариш міністра доріг Щукін і де-кілька чиновників, які мають обревізувати залізнодорожні склади і майстерні. Незабаром має приїхать у Варшаву старший інспектор того ж міністерства д. Горчаков.

По наказу прокурора варшавської судової палати „Лодзінський Курєр" закрито поки в суді розглянуто буде справу, яку роспочато проти редактора за вміщену в газеті 7-го июня статтю прис. пов. Євгенія Соколовського під назвою „Прокляті слова". *(Власн. кор.).*

ХОЛМ. Під пасажирський поїзд № 1 кинувся старий еврей. Його зарізало. *(Власн. кор.).*

ПЕТЕРБУРГ. „Нов. Вр." повідомляє, що з царсько-сельського потішного полку діти розбіглись через строгість муштри і кар. Кінно-гвардейський полк теж роспався.

В приказі кронштадтського військового губернатора оповіщено про штраф на 5 карб. на селянина Полянського, який „виявив неповагу до должностної особи, даючи 75 карб. хабаря".

В Ризі застрелилась пані Левіс, чоловік якої приват доцент военної медичної академії—цими днями застрелився в Петербурзі. Умираючи, вона просила поховать її поруч з чоловіком.

ОДЕСА. В Кривому Розі зареєстровано холерний випадок. Хворий помер.

За кордоном.

Всякі звістки.

ПЕТЕРБУРГ. „Нов. Вр." повідомляють з Відня: австрійські офицери виїздять в Турцію, Сербію, Болгарію, Македонію, Албанію й Чорногорію; в кожну країну по 8 офицерів. Подорож тягтиметься два—три тижні. В військових сферах говорять про можливість активного виступлення Австрії.

З Софії „Рѣчи" повідомляють: ультра-ліва постановила протестувати, коли Фердинанд сам прибуде закривати велике народне зібрання.

З Берлина: в ресторані зубний лікарь Гедалевич, що прибула з Росії, застрелила фармацевта Кіселева, теж російського емігранта. Причина романтична.

Література, наука, умілість і техніка.

= **„Історія українського письменства".** В Петербурзі вже вийшла в світ велика праця С. Єфремова: „Історія українського письменства", що дає огляд нашої літератури від давніх часів аж до останніх днів. В книжці багато портретів українських письменників. Цими днями „Історія" прибуде до київських книгарень.

„Природа Украины".

Перед нами вип. I*) часопису, який видає „Кружокъ Натуралистовъ" при київськ. політехн. інституті. З редакційної передмови довідуємось, що думка про видання наукового органу виникла вперше ще в р. 1909. Тоді, на зборах гуртка вирішено було видавати „Труды кружка натурал. при к. п. и.". Але за останні часи редакційна комісія, бажаючи популярізовати і поширити свою діяльність, постановила видавати замість „Трудів" популярно-наукову часопис—„Природу Украины"—на рос. та *українській* мовах. Подібний „краевий" настрій виявився не лише в редакційній комісії, а й у самому гуртку—бо цього року при гурткові засновані „Комис-

*) сторінок—118; ціна 50 коп.

сія областного изслѣдованія" та „Термінологична комісія"; остання має своїм завданням збірати та систематизувати народні українські назви та терміни, насамперед з сельського господарства (грунти, ріжні сельськогосподарські роботи, машини, знаряддя і їх частини; сельсько-господарські шкідники і боротьба з ними і т. п.) і природознавства (про рослини та їх життя), зоології (про живі тварі), метеорології (про погоду); хімії, фізики і др.

Після того, як уряд гуртка згодився з думками редакційної комісії, було вибрано редакторів журнала, професорів: Вагнера, Заленського та Нечаева. На жаль, як відомо, проф. Вагнер та Нечаев мусіли кинути інститут. Навряд чи вони матимуть змогу брати участь у редактуванні. Взагалі, після останнього розруху, студентське життя майже завмерло в інституті—сподіваємось на не довгий час. Отже доля „Пр. Укр." залежатиме від становища „Гуртка Натуралістів" або, краще сказати, взагалі від становища легальних студентських організацій. Чи їх зовсім "розяснять",—чи ні—покаже осінь.

А буде велика шкода, коли така сімпатична справа, як „Пр. Укр." загине. Вже в 1 № часописі знаходимо дуже цікаві речі. Звертає увагу солідна стаття П. Н. Червінського „Геологическій путеводитель по гор. Кіеву и его окрестностямъ". Більш загальні теми розроблює студ. к. п. і Ф. Ю. Бене—„О старости и смерти"—у своему грунтовному рефераті, що в свій час був прочитаний на зборах гуртка. Українство репрезентовано,—крім дрібних заміток та відозви Термінологичної комісії (заклик до громадянства присилати зібрані народні терміни)—чудовою статтею-рефератом нашого студ. і громадянина *В. Коваля*: „Популярізація сельсько-господарських відомостів на Україні". В свій час у „Раді" була звістка про цей реферат, а також були наведені де-які місця реферату. Автор з щирим захопленням доводить молодим агрономам, що їх праця тільки тоді принесе користь народові, коли вони будуть звертатись до нього на рідній, українській мові.

Взагалі журнал і самий „Гурток Нат." свідчать про розуміння—студентами київ. політехнікума потреб місцевої людности і про бажання працювати для задоволення тих потреб.

Громадяне, які б зацікавились журналом, чи комісіями, можуть звертатись на адресу: *Київ, Політехнич. Институтъ, „Кружокъ Натуралистовъ"*. А. Ш.

Нові книжки.

Амічіс Є. Серце, книга для дітей, з малюнками. Перекл. Б. та М. Грінченки. Бібліотека „Молодість", том V. Видавництво „Вік". Київ, 1911, стор. 337, ціна 1 карб.

Василенко В. Горбатий, п'єса на три дії з співами. Харьків, 1911, стор. 44, ціна 25 коп.

Гурдиттъ Л., проф. О воспитаніи. Переводъ съ нѣмецкаго. Изд. газ. „Школа и Жизнь". Спб, 1911, стор. 172.

Доброскок Г. Козацькі прадіди, історична драма у V діях і VШ картинах. Катеринодар, 1911. Видання козачого кубанського війська. Стор. 82, ціна (?).

Етнографічний збірник наукового товариства ім. Шевченка у Львові, том XXIX. Львів, 1910, стор. 316.

Записки Наукового Товариства імени Шевченка у Львові, томи CI і CII (книги 1 і 2 за 1911 р.). Львів, 1911.

Збірник математично - природописно-лікарської секції наукового т-ва імени Шевченка у Львові, том XIV. Львів, 1910, стор. 144+78.

Каталог Української Книгарні, бувш. редакції „Кіевская Старина". Київ, 1911, стор. 95.

Літературно-Науковий Вістник, книга VI за 1911. Київ, 1911 р.

Отчетъ „Благотворительнаго общества изданія общеполезныхъ и дешевыхъ книгъ" за 1910 г. Спб., 1911, стор. 124.

Отчетъ о Музеѣ Товаровѣдѣнія Кіевскаго Коммерческаго Института за 1908—1910 г. Кіевъ, 1910, ст. 62.

Отчеты потребительныхъ обществъ—Остгеймскаго, „Рабочій Трудъ", Каменскаго, Вознесенскаго и Енакіевскаго—за 1910 г.

Писання О. Ю. Федьковича, том V. Видання Наукового Т-ва імени Шевченка у Львові. Львів, 1910, стор. 653, ціна 5 корон.

Світло, український педагогичний журнал. Книжка девята (за май). Київ, 1911.

Сінклєр А. Герой капіталу, повість. Видання Видавничої Спілки. Київ, 1911, стор. 63. Ц. 25 к.

Українсько-Руський Архив, том VI. Видання Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. 1911, стор. 294.

Франко І. Батько і инші оповідання. Видання „Видавничої Спілки". Київ, 1911, ціна 40 коп.

Херсонское Уѣздное Земство. Кредитный фондъ при потребительномъ обществѣ. Херсонъ, 1911, стор. 7.

Chronik der ukrainischen Ševčenko-Geselschaft der Wissenschaffen in Lemberg. Hefte IV jahrgangs 1909 und Hefte I—IV jahrgangs 1910. №№ 40—44.

Театр і музика.

— **Труппа Вишниченка**. Минулого літа у лі тньому театрі в г. Охтирці грала досить добра труппа під орудою А. Волдського, що перебула у нас весь літній сезон (щось більше 4-х місяців). Ця труппа, поруч з „Нещасними коханнями" та „Хмарами", виставляла й такі пьєси: „Холод життя", „Хатня революція", „Нора" Ібсена в українському перекладі, „Нахмарило", „Ревизор" (в україн. перекладі), „Степовий гість". Остання вистава („Степовий гість") була присвячена пам'яті Б. Грінченка. Перед виставою А. Володський українською мовою росповів слухачам про життя та працю Б. Грінченка.

Афіши та програми друкувались в цій труппі українською мовою. Взагалі було видко, що це українська труппа. І от після такої труппи цього літа до нас завітали „малороссы". Порозліплювали афіши, на яких мало не пів'аршинними літерами стояло „Малороссы", а далі „украинская труппа подъ управленіемъ Вишниченко."

Почали грати. Що-ж то була за гра! Артисти справляли таке враження, немов на сцені заблудили... А мова? Мабудь „русско-малорусская", тільки не українська. Все це призвело до того, що публіка серед дії на першому спектаклі виходила з театру. Коли труппа виставила „Борці за мрії", то вже з другої дії публіка почала виходити з театру цілими купами, в голос висловлюючи своє обурення. Піднявся справжній скандал. Тоді один з артистів оповістив з кону: „Публіку просять немного посидѣть, сейчасъ будутъ играть „Денщик подвелъ". Тоді мало не всі глядачі повиходили з театру і мало хто бачив, як грали „Деньщика". Тій-ж ночі бідолашна труппа (після двох вистав) помандрувала кудись далі.

В. Підпора.

ДОПИСИ

(Од власних кореспондентів).

С. БАБИНЦІ, сквирського повіту (на Київщині). *Крамниця*. Не зважаючи на безпросвітну темряву наших селян і на їх байдужість до громадських справ, все таки відкрили у нас потребительську крамницю. Членів 32 душі. Торгувати почали з 1-го апріля і справа хоч з малими коштами, але стоїть досить гарно, дякуючи енергійній діяльності правління т-ва; у правлінні переважно прості селяне на чолі з місцевим дяком, котрий веде і щотоводні справи. Місцеві селяне, хоч і цікавляться крамницею, але приставати до гурту не дуже охочі. „Нехай перше побачимо користь від неї, тоді пристанемо"—чуеш здебільш одговірку.

Не дивувати селянам, котрі мало розбірають між потребительською крамницею і місцевими крамарями, бо кооперація для них діло нове,—а от є такі люде, від котрих найбільше можна булоб сподіватись помочі й поради. Вони не тільки не стали в пригоді при заснуванні крамниці, а ще мали безсоромність пускати поговір на ініціяторів. Місцева волость і собі неприхильно ставиться до крамниці.

По-між місцевими селянами-кооператорами виникла думка заснувати у себе сельсько господарське товариство, але рішили трохи почекати, поки не окріпне потребительська крамниця.

З сусідніх сел і містечок бердичівського повіту надходять чутки, що там засновуються союзи „истинно-русскихъ людей". Правда союзна література і до нас заходить, але селяне, розшолопавши, що то за союз, не хотять його й бачити.

—

С. ЗОЛОТОНОШКА, пирятинського повіту (на Полтавщині). *Земля*. Дуже трудно приходиться нашому селянинові без землі і треба якось розкидатись, щоб як небудь дістати її, а то просто хоч помирай.

Нашим селянам, ще трохи щастись, як то кажуть. То раніш вже поприкуплювали потроху, а це знов купують 230 дес. (в тому числі під лісом 4 дес.) у поміщика Ісаевича.

За все треба заплатити 74 тисячі. Завдатку дали вже 16 тисяч (по 70 карб. на дес.). Тепер клопочуться перед селянським банком, що дав позичку. Банк дає по 220 карб., коли виходиш на одруба, і по 200 карб. коли не виходиш.

Таких, що думають вийти на одруба, есть шість душ. 5 бере по 10 десятин а один—шість, а решту землі беруть 58 хазяїв, від 1½ дес. до 5 на одного.

Ці, що не виходять на одбруби беруть виплачувать гроші невеличкими товариствами, по 4—8 душ в кожному з круговою порукою членів товариства.

У банок доведеться виплачувати на протязі 55½ літ по 4 карб. 50 коп., що-року. Коли ж хто захоче то може більше вносити в банок грошей, але менше як 50 карб. в такому випадкові не приймають.

Тепер клопочуться перед банком, щоб вислав для оцінки члена.

Землю ділили жеребками: кому де попало, там і буде.

Ліс, а також ж і будинки буде продано в осени і гроші поділено між покупцями землі.

Листування редакції.

Передпл. 1832. Четвероєвангеліє на укр. мові можна купити в київських укр. книгарнях (Безаківська 8 і Велика Володимирська 28). Ціна 1 р. 20 к.

Охтирка—Підпорі. В справі продажу газети К—ра вже подала свої умови самому книгареві П.

Прохори. П. П. Хоч Ваш допис і інтересний, але друкувати його не зручно.

Тамбов. А. Ш. Вашу звістку використали. Писати просимо і далі.

Від контори.

Нас просять надрукувати список особ, що дали в свій час жертви на збудування пам'ятника Т. Г. Шевченкові у Київі.

А. Жуча—50 коп., М. Левицький—50 коп., Ф. Головань—15 коп., Я. Черняв-ський—25 коп., А. Скорий—10 коп., М. Рибець—50 коп., Г. Лукашів—30 коп., Ю. Костюк—50 коп., П. Гвоздик—45 коп., Л. Божко—50 коп., Г. Колодка—1 руб., П. Ющенко—50 коп., Ів. Тригер—30 коп., А. Посацький—30 коп., А. Хмілевський—50 коп. Є. Осипов—30 коп., О. Гляссер—15 коп., Н. Попов—15 коп., Журавський—15 коп., А. Морозов—1 руб., О. Ігнатенко—1 руб., О. Подберезький—1 руб., Г. Пучковський—5 руб., Д. Дейнека—40 коп., М. Івченко—1 руб., Є. Черток—50 коп., А. Орда—50 коп., Г. Стороженко—20 коп., Є. Чижов—1 руб., П. Шепченко—50 коп.

Всього девятнадцять руб. 20 коп.

Гроші ці одіслані в полтавську губер. зем. управу 2 марта по квитку золотоношської почти за № 80. Зібрані вони були по талонній книжці за № 13.851—13.900, котра була видана полтав. губ. зем. управою Максимові Юхимовичу Чертку.

Справочний одділ.

Календарні відомості. Вівторок, 21го іюня. Піст—Петрівка.

Мч Іуліана Тарсійського, св. Терентія, єп. Іконійськ.

Сх. сон. 3 год. 54 хв., зах. сон. 8 год. 14 хв

Редактор В. Яновський.
Видавець Є. Чикаленко

Оповістки.

ЛІКАРЬ та ЛИЖКАРКА

Кабінет ЗУБНОГО лікаря **Дем'яновича-Цигури.** Гоїння, пломбування і вставл. штучн. зуб. Прийм. 9—12, 3—6 годин. Нестерівська, 36. р.-312-61

ПРИТУЛОК ДЛЯ ПОРОДІЛЬ

акушерки **М. І. Дмитрієвої-Лінчевської** під доглядом лік.-спец. Прийм. секр. вагітн. і породіль у всяку пору. Мар.-Благовіщенська 44.

Зуб на лікаря **Бр. ТЕТЕЛЬБАУМ,** Прорізна 24. Прийм. лікарі-спец. 9 год. р. до 9 г. в. Пломба 50 к., вприв. зуб. без болю 1 р. Штучні зуби 1 р.

ВСЯКІ

ВЕРХНЯ СПІДНИЦЯ

за **2** руб. **45** коп.

Ловко зшита, по останній моді верхня спідниця, з шерст. найнов. рисун. тріко, всяк. темн. кольор., поцяцьков. гудзик. та шовк. шнурок. Спідн. кращ. сорт. за 2 р. 75 к., 3 р. 25 к. і 5 р. Висил. по почті з накл. плат. без завдатка. Як не вподоб., гроші повертаєм. Просимо вказнач. міру: довжину та обхват пояса. За перес. додав. 55 к.; при виписув. заразом 3-х спідн., пересилка на наш кошт. **Адр.: Лодзь, фирмѣ „Аккуратность".** рок.-18-55

Найвірніший у світі годинник, куплений мною в магазині КЛАВДІЯ СЕРГІЄВИЧА **РОГИНСЬКОГО.** Відзначається міцною машинерією й дуже вірною ходою і продається з запорук. на 10 рок Радую і тобі придбати. ДОСТУПНО! ХОРОШЕ! **Київ, Олександрівська 89,** тел. 2095. Прейскуранти висилають дурно. —280-13

У ПОЛТАВІ

передплачувати „РАДУ" на таких-же умовах, як і в конторі газети, а також купувати в роздріб—можна в книгарні Г. МАРКЕВИЧА ул. Котляревського.

Через віщо всі хто бажає в один місяць цілком навчитися читать, писать і говорити по англійському, італьянському, латинському, німецькому, французькому і польському повинні вчитися тільки по самоучителеві В-ва „Языковѣд"?

Через те що новіший спосіб, знаття складачів, легкість викладу, можливість вивчення навіть для мало способних, а також **повертання, грошей на випадок невдачі—краща гарантія досягнення мети.** Ціна самовч. одної мови 1 р. 25 к 2-х—2 р., 3-х—3 р., 4-х—3 р. 75 к. 5-ти 4 р. 75 к., 6-ти 5 р. 50 к. Пересилка безплатно. Висил. накладн. платою. Сам. потрібні, як підручн. при екзамені. Стережіться рекламаторів, що нічого спільного з наукою не мають. Каталоги і докладні програми висил. даром. З вимог. зверт. в В-во „Языковѣд" С.-Петербург, Катерининській кан. 134, отд. 182, а також в усіх книжних магазинах. Торговцям звичайна скидка. р.-449-8

В Курському

окремі №№ „РАДИ" продаються в книжному кіоскові СКУРКА.

24 № за рік 8 проб насіння 1 календар Часопись українського хліборобства.

Виходить що 1 і 15 кожного місяця книжками.

Передплата з 1 листопада 1910 р. до I/XI р. 1911. (Всі перші №№ висилаються негайно.

Ціна на рік 2 карб., пів-року 1 карб. з пересилкою.

Адреса редакції:

Київ, Тургенівська, 9

Редактор-видавець А. АРХИПЕНКО.

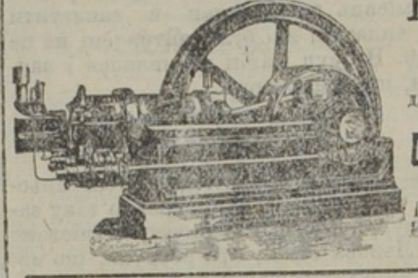

Нафтові двигуни та нафтові локомобилі

„ГАМИЛЬ-АКРОЙД" ТА „ФУРОР"

для млинів, молотілок, електр. освітл. й инш. Витрата нафти—¾ фун. на „силу" в годину.

Доступні ціни. Розстрочка виплати.

НА СКЛАДІ є завжди всі розміри.

Технічна контора Инженер-технолога **Я. А. ШУР.**

Київ, Прорізна 8. Телефон 25-50.

Самопоміч в слабуваннях!

Хто хоче навсправжки вилічитись від наслідків онанізма, тріпера, луеса, білів, хай требує негайно „Общепонятный лечебникъ секретныхъ болѣзней мужскихъ и женскихъ органовъ" з багатьома рисунками й рецептами. Ціна книжці з перес. накл. платою 1 р. 35 к. СПБ., Невскій, 8-190-5

100 Т-во „ОСНОВА".

Нова книжка:

„Страви й напитки на Україні"

склала З. Клиновецька.

Зміст: 1) Борщі та юшки. 2) До борщів та юшок. 3) Смаженина (печиво). 4) Риба. 5) Підливи. 6) Городина. 7) Страви з борошна, сиру то-що. 2) Каші та бабки. 9) Солодкі страви. 10) Запаси. 11) Закуски. 12) Напитки. 13) Хліб, булки, пиріжки, 14) Паски. 15) Солодке тісто. 16) Повидла, варення, цукерки.

Всього 1000 порад і рецептів.

ЦІНА **90** КОП., на кращому папері **1** КАРБ. **30** КОП.

Умови продажу: хто виписує з складу 3 примірники, тому пересилка дурно; 5 прим.—тому 10% знижки; 10 прим.—тому посилається 11-й примірник дурно.

Умови продажу книгарням: при виписці з складу до 100 примірників знижка 33⅓% од 100 пр.—40%, од 400 пр.—50%.

Адреса складу: Київ, почт. ящ. № 235 для З. К.

Продається ця книга у Київі: кн. маг. Череповського, Фундукліев. 4 і по всіх укр. книгарнях.

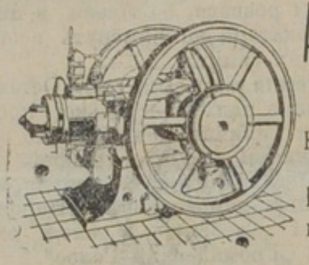

Акціонерн. Т-во „В. А. Долінський".

Хрещатик Гранд-Готель у дворі.

Нафтові двигателі для млинів,—**ПЕРКУН,** що не дають запаху й диму.

Парові машини—**РУСТОН—ПРОКТОР** і всякі инші, які тілько потрібно хліборобські знаряддя.

Вже вийшла з друку дев'ята книжка

українського педагогичного журналу

„СВІТЛО".

Зміст такий:

До читачів.
М. Рубакин.—Як творити наукову літературу зда для українського народу.
В. Т. За рідну школу.
С. Шелухін.—Значіння рідної мови для народности й творчости.
С. Русова.—Про дитячі цяцьки.
Я. Чепіга.—Псіхо-фізіологичні основи правопису
Н. Кибальчич.—Павло Тодосенко (оповідання).
З біжучого життя: Учительські курси. Я. Готьманчук, З життя—Провінціал, Шкідні свята—С. Р.
Критика й бібліографія.
Огляд педагогичних часописів та журналів.

Ціна книжці 40 коп.

Передплата на рік 4 карб., За кордон 5 карб.

Передплата приймається в конторі редакції „СВІТЛА", у Київі, В.-Володимирська 93.

Передплачувати „Світло" можна ще у Київі: 1) в Українській книгарні, Безаківська 8. 2) в книгарні Л.-Н. Вістника, В.-Володимирська 28. 3) в книгарні Є. Череповського, Фундукліевська 4. 4) в Харькові, в Українській книгарні, Рибна 25. 5) в Полтаві, в книгарні Г. Маркевича, ул. Котляревського. 6) в Катеринославі, в книгарні Лозинської.

Редактор-Видавець **Л Шерстюк.**

В УКРАЇНСЬКІЙ КНИГАРНІ

Київ, Безаківська № 8.

Продаються такі книжки:

Стефаник	ОПОВІДАННЯ.	Ц. 70 коп.
	На кращому папері	Ц. 85 коп.
Б. Грінченко.	ЯКОЇ НАМ ТРЕБА ШКОЛИ	Ц. 4 коп.
„	НАРОДНІ ВЧИТЕЛІ і ВКРАЇНСЬКА ШКОЛА	Ц. 5 коп.
П. Смутон.	ПІД СТЕЛЯМИ ДУМИ	Ц. 5 коп.
Д. Мордовець.	КОЗАКИ і МОРЕ	Ц. 40 коп.
	В ДЕРЖАВНІй ДУМІ	Ц. 5 коп.
А. Кононенко.	ДО ІСТОРІЇ ЗЕМСЬКОЇ ШКОЛИ НА ХЕРСОНЩИНІ	Ц. 15 коп.

рокоз.-32-55

Открыта подписка на 1911 г.

на еженедѣльный литературно-художественный, научный, богато иллюстрированный журналъ

=За 7 дней=

съ приложеніемъ изящной книжки новѣйшихъ беллетристическихъ произведеній. Подписная цѣна съ доставкой и пересылкой: На 1 годъ 4 р. 50 коп. На ½ г. 2 р. 25 коп. На 3 мѣс. 1 р. 15 коп. На 1 мѣс. 40 коп. Подписка принимается въ гл. конторѣ журнала—СПБ., Усачевъ пер., 5, въ почтовыхъ отдѣленіяхъ Имперіи и во всѣхъ книжныхъ магазинахъ СПБ. Цѣна номера въ розничной продажѣ въ СПБ. и въ провинціи у газетчиковъ, въ кіоскахъ и на станціяхъ жел. до ог 10 коп. № 1 журнала „За 7 дней" разошелся весь и въ отдѣльной продажѣ не имѣется. Адресъ Гл. Конторы и Редакціи—СПБ Усачевъ пер. д. 5. Издательство Т-ва „Хроносъ". Постоянные отдѣлы журнала: 1. Календарь текущей недѣли. 2. „За семь дней" (передовая статья). I. Литература, литературная критика, Хроника. II. Общественные вопросы, Хроника. III. Искусство, (Скульптура, Живопись), Музыка), Хроника. IV. Наука и техника, Хроника. V. Журналъ журналовъ, русскихъ и иностранныхъ. VI. Театръ и музыка. VII. Библіографія. VIII. Юморъ. 2-493-2

Друкарня 1-ої Київської Артілі Друкарської Справи. Трьохсвятительська 5. Телеф. 1069.